Житомирський державний університет імені Івана Франка

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Littera Scripta Manet:

Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів

Матеріали 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та молодих учених

Житомирський державний університет імені Івана Франка,
5 листопада 2025 року

Житомир 2025

УДК 81'255:81'42:001.891
Н-76

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Житомирського державного університету
імені Івана Франка від «28» листопада 2025 року,
протокол № 22

Рецензенти:

Антонюк Н. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Могельницька Л.Ф., кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя Державного університету «Житомирська політехніка»;

Соловйова Л.Ф., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету.

Littera Scripta Manet : зб. наук. пр. за матеріалами 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та молодих учених "**Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів**" / за ред. Полховської М. В., Борисенко Н.Д., Мосієнко О. В., Лисецької Ю. В. Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2025. Вип. 11. 406 с.

Збірник містить матеріали доповідей учасників 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, здобувачів та молодих учених «Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів», яка відбулася 5 листопада 2025 року в Житомирському державному університеті імені Івана Франка в межах відзначення Міжнародного дня науки. Теми доповідей охоплюють лінгвістичну, перекладознавчу та лінгводидактичну галузі.

Матеріали друкуються в авторській редакції. За достовірність фактів, цитат,

власних імен, посилань на наукові та літературні джерела, інші відомості відповідають автори публікації.

Думка редакції може не збігатися з думкою авторів.

©Колектив авторів,2025
© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2025

114. **Сорока А.** Institutional constraints and personal agency in the linguistic development of contemporary British royal discourse based on Prince William and Prince Harry's public speeches 325
115. **Стаднік М.С.** Переваги використання коміксів для формування англомовної лексичної компетентності учнів старших класів 328
116. **Ступинець Х. В.** Проблемні аспекти перекладу гумору в книзі Террі Пратчетта «Химерне сяйво» 330
117. **Темборовська І. В.** Фразеологічні одиниці з компонентом на позначення явищ природи: перекладацький аспект 334
118. **Ткачук Ю. О.** Стратегії доместикації та форенізації в українському перекладі роману Колін Гувер It Ends With Us 336
119. **Толкач Б. О.** Переосмислення філології в умовах трансформації ринку праці 339
120. **Унгурян О.М.** Роль контексту у відтворенні багатозначних слів у перекладі 342
121. **Федірко С. А.** Lexical Competence Of Primary School Students 345
122. **Феттер М. Р.** Особливості відтворення англомовних назв анімаційних фільмів в українському перекладі 348
123. **Філоненко О.** Житомирський державний університет імені Івана Франка Лексико-граматичні особливості перекладу субтитрів 352
124. **Хома Р. І.** Структурно-семантичні особливості англійсько-українського перекладу військових неологізмів 355
125. **Хурс С. С.** Категорія умовності в сучасній лінгвістиці: до питання семантичних та граматичних ознак 358
126. **Цісар А. О.** Інтерсеміотична природа драми: переклад сценічних приміток та прагматичних компонентів 361
127. **Чайковська А. Т.** Прийоми перекладу стилістичних засобів у промові Сергія Жадана на врученні Премії миру 364
128. **Чепелєва Г. Б.** Проблема міжкультурної адаптації гумору в художньому перекладі 367
129. **Шакланова Є. О.** Проблема ретрансляції культурних реалій у художньому перекладі 369
130. **Шамрай Т. В.** Переклад пісень через призму культурних відмінностей 372
131. **Шароватова М. С.** Developing Students' Foreign Language Speaking Competence in the Process of Cooperative Communication in the EFL Classroom 375
132. **Шаясюк С. С.** Rendering Cultural Allusions In the Children of Paradise by Camilla Grudova 378
133. **Швидка-Плитус С. В.** Комунікативні стратегії англійськомовних запозичень в сучасній іспанській мові на матеріалі мережі TikTok 382
134. **Шевцова А. Ю.** The Role of the Idioms Etymology and Origin in Their Correct Understanding and 384
135. **Шеремета І. В.** Когнітивна метафора страху в українських перекладах сучасної англомовної прози 387

https://english.stackexchange.com/questions/521072/where-does-it-comes-from-pull-the-other-leg-its-got-bells-on (дата звернення: 08.10.2025).

4. Pulling your leg. Grammar Monster https://www.grammar-monster.com/sayings_proverbs/pulling_your_leg.htm (дата звернення: 05.10.2025).

5.Stage curtains. Wikimedia Commons https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6a/Stage_curtains.jpg (дата звернення: 01.10.2025).

Шеремета І.В
м.гр.змАУП-21
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Наук.керівник – к.ф.н, доцент Цепенюк Т.О.

КОГНІТИВНА МЕТАФОРА СТРАХУ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ

Вивчення когнітивних метафор у художніх творах є важливим аспектом лінгвістичних досліджень, оскільки вони тісно пов’язані з процесом мислення. Метафора вважається не тільки літературним або поетичним тропом, але і «явищем, що є невід’ємною частиною повсякденного життя, охоплюючи не лише мову, але й думку та дії» [6, с.3].

Серед великої кількості теорій метафори найбільш поширеною є теорія когнітивної (концептуальної) метафори. Формування цієї теорії пройшло декілька етапів, які характеризуються концепціями різних типів; від трактування метафоризації як семантичного зсуву прямого значення слова в сторону переносного, до трактування метафори як складного багаторівневого явища у різних аспектах [4].

Водночас, існує порівняльна теорія, згідно з якою перетворення метафори на порівняльну конструкцію дає змогу чіткіше висловити прихований зміст, який у метафорі передається не прямо, а натяком. У цьому руслі розуміли метафору Деметрій, Геґель, а згодом – Ш.Баллі, Дж.А.Міллєр, О.Тараненко,

Б.Томашевський, Р.Дж.Фоґелін та багато інших [5]. Хоча порівняння може слугувати основою для створення метафоричного значення, ці два феномени не є тотожними. На первинному етапі метафоризація ґрунтується на когнітивному механізмі порівняння, однак не обмежується цим, формуючи складнішу семантичну структуру, що забезпечує передачу абстрактних або багатогранних образів через зрозумілі асоціації.

У когнітивній лінгвістиці страх розглядається як первинна емоція, яка асоціюється з різноманітними ситуаціями. Це зумовлює унікальність метафоричних виражень страху в різних мовних і культурних контекстах. У мовній картині світу української та англійської мов простежуються спільні концептуальні категорії, що відображають страх через однакові когнітивні моделі. До таких категорій належать метафори СТРАХ – ХВОРОБА та СТРАХ – ПЕРЕШКОДА.

У когнітивній моделі СТРАХ – ХВОРОБА, страху надаються ознаки хвороб, виражені фізіологічними проявами. Наприклад, в англійському контексті "*The crowd draws in a collective breath and then you can hear a pin drop, and* ***I'm feeling nauseous*** *and so desperately hoping that it's not me, that it's not me, that it's not me"* [5, с.37] страх проявляється у реакції тіла(нудоті), що відповідає моделі СТРАХ – ХВОРОБА

Метафора СТРАХ – ПЕРЕШКОДА відображає страх як бар'єр, що перешкоджає руху чи досягненню мети. Наприклад, у цьому контексті "*I went willingly, despite my fear of dancing— especially dancing in front of an audience— ^just happy to have him holding me"* [8, с.43] страх – перешкода до танцю. Ця ж когнітивна модель зберігається при перекладі «*...я радо попрямувала за ним, незважаючи на свій страх до танців — особливо танців перед публікою, — щаслива, від того, що була в його руках»* [3, с. 51].

У деяких випадках переклад може втрачати концептуальну метафору. Наприклад, в оригіналі метафора відноситься до когнітивної моделі СТРАХ – ПЕРЕШКОДА "*The boys held their swords in their hands for fear they would trip them up"* [7, с.423], де пов'язана з фізичною не можливістю опустити мечі. В

українському перекладі речення було змінене, а тому концепт зник «*А для більшої швидкості та щоб випадково не спіткнутися, хлопці тримали мечі в руках*…» [2, с.209].

Отже, наявність спільних концептуальних категорій у різних мовних картинах світу свідчить про універсальні механізми когнітивного осмислення страху, що відображають схожість у структурі мислення носіїв української та англійської мов.

Література

1. Гуцол С. Ю. Метафора як спосіб символічного вираження внутрішнього досвіду особистості. Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка: зб. наук. пр. 2007. № 3 (21). Ч. 1. С. 109–116. URL: https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/78e3cf55-0763-407a-a422-f372196de713/content (дата звернення: 15.10.2025).

2. Льюїс К. С. Хроніки Нарнії. Повна історія чарівного світу: збірка / Клайв Стейплз Льюїс; пер. з англ. І. Ільїна, О. Кальниченка, В. Шовкуна, К. Воронкіної. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2022. 912 с. ISBN 978-617-12-7122-7 (дод. наклад)

3. Маєр С. Світанок: роман / Стефені Маєр; пер. з англ. Н. Тисовської. Київ: Видавнича група КМ-Букс, 2024. 640 с. (Сутінкова сага). ISBN 978-966-948-890-9.

4. Хорошун О. О. Концептуальна метафора: актуальні засади дослідження. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2010. С. 222–225. URL: http://eprints.zu.edu.ua/17989/1/%D0%A5%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%83%D0%BD.pdf (дата звернення: 15.10.2025).

5. Collins S. The Hunger Games: Volumes 1–3. Reprint ed. New York: Scholastic Inc., 2008. ISBN 978-0-439-02352-8.

6. Lakoff G., Johnson M. Metaphors we live by. London: The University of Chicago Press, 2003. 277 p.

7. Lewis C. S. Chronicles of Narnia. HarperCollins Publishers Limited, 2008. 1197 p. ISBN 978-0-00-726943-3.

8. Meyer S. Breaking Dawn. Little Brown & Company, 2008. 507 p. ISBN 978-0-316-03283-4. URL: https://archive.org/details/oceanof-pdf.com-breaking-dawn-stephenie-meyer/page/n1/mode/2up?q=fear (дата звернення: 15.10.2025).

Щіпна Х.
гр. мАМ-14
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Довбуш О.І.

USING SKETCH ENGINE IN ANALYSING EMOTIONAL LANGUAGE IN *A COURT OF THORNS AND ROSES*

The integration of corpus linguistics into literary stylistics has become increasingly valuable for exploring how language encodes emotion, perspective, and narrative voice. As Baker notes, ‘the corpus-based approach enables us to verify our intuitions about a text and to observe recurring patterns that might otherwise remain invisible’ [1]. Traditional literary analysis, while rich in interpretive depth, often relies on subjective impressions; corpus tools such as **Sketch Engine** offer a means of grounding stylistic interpretation in quantifiable linguistic evidence.

This study applies Sketch Engine to Sarah J. Maas’s *A Court of Thorns and Roses* (2015), focusing on emotional language across three major narrative episodes: the fear-filled descent into the Labyrinth, the first encounter with Tamlin, and the traumatic trials *Under the Mountain*. The aim is to demonstrate how emotional lexis and collocational patterns contribute to the novel’s psychological and atmospheric intensity.

Emotion in language has been a central topic of stylistic inquiry. Semino argues that ‘literary texts represent emotional experience through a complex interplay of lexis, syntax, and metaphor’ [8]. Similarly, Culpeper [3] highlights that corpus stylistics allows researchers to ‘move beyond impressionistic readings’ by systematically